

רוקדים

מגזין לריקודי עם ומחול

NIRKODA



גיליון מס' 86 | אוגוסט 2012 | מחיר 30 ₪

לקראת
פסטיבל
כרמיאל



Sale

ניפגש
ברחבת הדוכנים
דוכן מס' 8

DanceShop

דאנסשופ :: רשת חנויות לבגדי מחול ואירובי

capezio

margarita

RAVEN SPORT



BrasilSul

2Dance

Vulcanmezzo

קפצנאץ

SoDanca

BLOCH

GAYNOR
MINDEN.
dancer.com

Sansha

Grihko

תל אביב אבן נבירול 42 ראשון לציון סחרוב 19, קניון ערי החוף שער 2 פתח תקוה ההגנה 5
רמת השרון סוקולוב 51 (עברנו) רעננה חנות המפעל החרושת 2, בית יולה רמה חיפה שדי הנשיא 115
קרית ביאליק קריון, שער 4 בקומת הכניסה אשדוד שדי מנחם בנין פינת שדי הפרחים (בין כלניות לסיטי סנטר)

1 800 22 4945
danceshop.co.il



רות גודמן



דני עוזיאל



ירון מישר

קוראים יקרים,

גיליון מס' 87 של רוקדים-נרקודה מגיע אליכם עם פתיחתם של שני אירועים מרשימים: פסטיבל המחולות ה-25 בכרמיאל ואולימפיאדת הקיץ 2012. אירועים אלה הם לנו הזדמנות לבחון את ריקודי העם הישראליים היום, תוך מבט לעבר וגם לעתיד. גם האולימפיאדה וגם פסטיבל כרמיאל מושרשים במסורות קדומות. האולימפיאדה החלה ביוון העתיקה עם תחרויות ריצה, ופסטיבל כרמיאל הוא מעין בבואה של חגיגות חקלאיות עתיקות עוד מזמן התנ"ך. שני האירועים התפתחו לגדולים וכלל עולמיים המאחדים בטקסים מרהיבים ובמסורת החוגגת מצוינות, תחרות בריאה, ומיזוג תרבותי.

בגיליונות קודמים העלינו את השאלה איך לאזן ריקודים ישנים עם ריבוי הריקודים החדשים - ריקודים שלא נס ליחם עם אלה העכשוויים. נראה שהגענו לנקודת רוויה עם הריקודים החדשים. הדור של עכשיו מעודד אותנו לקנות את הפלאפון החדש ביותר, טאבלט, מכונת כיר"ב בין שמוצעים לנו מוצרים טובים יותר ובין אם לא. ריקודים חדשים מוצבים באתר היו-טיוב YouTube והמנטליות הצרכנית שלנו מחבקת אותם בגלל שהם חדשים. ה"ניו-טיוב" NewTube גובה מחירי מקהילת ריקודי-העם; בתגובה לכך, אנחנו דווקא רואים יותר ויותר מרקידים שמכלילים ריקודים אהובים והם די סלקטיביים כלפי ריקודים חדשים. המגמה החיובית הזאת מוכיחה עצמה כצעד בכיוון הנכון. ב"ממשיכים ומתחדשים", **דוד בן-אשר** כותב על **דני ונגה בנשלו** החוגגים 45 שנה לחוג שלהם בגבעת-חיים. זהו סיפור מרתק של בנייה והחזקה של חוג המבוסס על כבוד לעבר, ההווה ולקבוצה עצמה. בתור מנהל קורס הקיץ למדריכי ריקודי-עם ישראליים מחו"ל, בשיתוף עם פסטיבל כרמיאל, דני בנשלו חולק את הפילוסופיה שלו ומאפשר למשתתפים לחזור לארצותיהם מצוידים בריקודים המשמשים כשגרירי תרבות של ישראל.

עוד בגיליון:

- לזכרו של **יונתן גבאי ז"ל**. לקראת סוף המאמר, **אילנה אשכנזי** מסכמת ש"פשטות אינטליגנטית" היא המאפיין שמחזיק את ריקודיו של יונתן ברפרטואר ההרקדות כבר עשרות שנים, והם ימשיכו אתנו גם בשנים הבאות.
- "איך עף הזמן - אהוד מנור דרך ריקודי-העם הישראליים ותרבות ישראלית במיטבה" של **מירי קרימולובסקי** מספר על חייו של המשורר הישראלי האהוב, תמלילן ואיש הרדיו **אהוד מנור ז"ל**. המאמר כולל ראיון עם אלמנתו, **עפרה**, וכן חברים אחרים. זהו סיפור אהבה יפה השזור תוך תובנה היסטורית של הופעות ריקודי-עם ושירים ישראליים בארץ, באירופה, וציוני דרך תרבותיים בניו-יורק. על ציר זה, יחסיהם של עפרה ואהוד עם **יונתן כרמון** מאז ועד פסטיבל כרמיאל.
- "עוד נגיע" - ריקוד החודש של **אלי סגל וספי אביב** בגיליון זה, ומדגיג את מגמת הכוריאוגרפיה של ריקוד עם ישראלי - חיבור ריקוד המבטא את מילות השיר להנאת כולם.

הזמן בהחלט טס ואנו נרגשים לקראת הכינוס לאוהבי ריקודי-העם. מי ייתן ופסטיבל המחולות ה-25 בכרמיאל יהיה אירוע מרהיב ואכן יהיה חלון להמשך המורשת התרבותית המפוארת אותה מייצגים ריקודי-העם הישראליים.

חוללו בשמחה,

רות גודמן, דני עוזיאל, ירון מישר - עורכים

רוקדים

מגזין לריקודי עם ומחול

NIRKODA



ארגון המדריכים והיוצרים לריקודי עם
IFD Organization of
Instructors & Choreographers

גיליון מס' 87 | אוגוסט 2012 | מחיר 30 ש"ח

3	איך עף הזמן 7 שנים למותו של אהוד מנור מירי קרימולובסקי
9	לזכרו של יונתן גבאי ז"ל אילנה אשכנזי
12	ריקוד החודש: עוד נגיע אלי סגל
13	ממשיכים ומתחדשים דני ונגה בנשלו חוגגים 45 שנים לחוג הריקודים דוד בן-אשר

רוקדים
NIRKODA
לקראת פסטיבל כרמיאל

Sale
ניסוח במחיר מוזל
4 דולר

DanceShop

1 800 22 4945
danceshop.co.il

המודעות באחריות המפרסמים

■ המערכת:

"רוקדים", רח' משה דיין 35/96, ת"א 67320

טל' 03-5620447

פקס: 03-5613651

נייד: 052-5620447

דוא"ל: rokdim@rokdim.co.il

אתר רוקדים באינטרנט:

<http://www.rokdim.co.il>

■ מו"ל:

"רוקדים", בשיתוף המכון לריקודי-עם

(IDI), ארה"ב, יו"ר - בוב לוין

■ עורכים: רות גודמן, ירון מישר, דני עוזיאל

■ חברי מערכת: הוני גולדפיין, מלכה טישלר,

בני לוי, רות שנברג

■ עריכה גרפית: אנה קדרי

■ פילמים, לוחות ודפוס:

הדפוס החדש, ראשון לציון



מירי קרימולובסקי

איך עף הזמן

7 שנים למוותו של אהוד מנור

ב 13 ביולי מלאו למשורר והפזמונאי **אהוד מנור** 71. מנור, שנפטר לפני 7 שנים, חסר מאד בנוף התרבותי הישראלי; אך שיריו ויצירתו ממשיכים איתנו גם בריקודי העם ובמחול העממי לבמה. **עפרה**, רעייתו, שומרת וממשיכה את דרכו.

עופרה מנור תמיד חלמה להיות שחקנית, כמו אביה שחקן תיאטרון הקאמרי המנוח **יהודה פוקס**. עפרה הייתה ילדת פלא - שרה, משחקת ורוקדת. הריקוד היה אולי התחום הפחות משמעותי בחייה, אך היה זה דווקא הריקוד ששינה את חייה מן הקצה אל הקצה. על אף שהייתה רקדנית בלט, דווקא בריקוד העממי הכירה את מי שהיה אהבת חייה ולימים בעלה, המשורר, הפזמונאי, איש הרדיו והמתרגם **אהוד מנור**.

עפרה פוקס ואהוד מנור נפגשו בריקודים, מפגש קצר שהוליד חיים משותפים פוריים ומאושרים. כבר בגיל 12 עלתה עפרה פוקס על במה. היה זה בהצגה "חיי מוצרט" שם גילמה תפקיד של נסיכה.

"אבא היה שחקן, אימא תפרה תלבושות, ואני נולדתי לתוך עולם התיאטרון ואך טבעי היה שגם אני אהיה שחקנית. כמו כל ילדה טובה שלחו אותי גם ללמוד בלט. בסטודיו המפורסם ביותר באותה התקופה הסטודיו של **מיה ארבטובה**. שם למדתי שנתיים במלגה מלאה". כך מתחילה פוקס-מנור לספר את סיפור חייה השזורים לכל אורכם בעולם האמנות ובעיקר בשירה ובמחול.

"נולדתי בקיבוץ בית אורן על הכרמל. אחר כך, בגלל שאבא היה שחקן, עברנו לגור בהרצליה ובסוף נחתנו כמובן בתל אביב. גרנו בשלמה המלך וכל יום עדנה אחותי ואני צעדנו לסטודיו של מיה. היות שהייתי מוכשרת גם בשירה וגם בריקוד, לקחו אותי אחר כך להיות רקדנית באופרה של **אדיס דה פיליפ**. באופרה הופעתי שנתיים בכל ההופעות הכי גדולות".

"את עולם התיאטרון לא עזבתי ושיחקתי בתיאטרון שהקימו הוריי - תיאטרון זירה. הייתי הילדה הראשונה ששחקה את תפקיד 'היידו בת ההרים' ואפילו הייתי פטר ב"פטר והזאב". כרקדנית, רקדתי כמובן בלט קלאסי, רקדנית על אצבעות, אבל באותה תקופה החלה להתפרסם 'להקת כרמון'.

בעיתון הייתה מודעה לבוא לבחינות ללהקה ואני הלכתי לבחינות. נערה צעירה, הרבה לפני הצבא. רוב הנבחנים באו מהתחום של ריקודי העם, אני באתי מרקע קלאסי וזה מה **שיונתן כרמון** חיפש. עדנה אחותי ואני התקבלנו מיד כי יונתן רצה להקת מחול עם רקע מקצועי, אך כזו שתרקוד ריקודים ישראלים. אולי בשל כך מיד שינה גם את שמינו מפוקס לרון - **עפרה ועדנה רון**".

"בימים ההם להקת כרמון הייתה הלהקה בה' הידיעה. להקה בעלת שם שהופיעה בארץ ובמיוחד בעולם. הלהקה מנתה סך הכל חמישה זוגות כלומר עשרה רקדנים. תוך זמן קצר יונתן הפך אותי לרקדנית הראשית. למעשה היו שתי סולניות. זאת הייתה להקה מיוחדת והמופע שילב בין ריקוד לשירה. אני הייתי מזוהה בעיקר כמי ששרה את 'רקפת, רקפת'".

"ההצלחה של הלהקה הייתה ללא ספק בשילובים המיוחדים. שילובים בין שירה לריקוד, אך גם בין ריקוד עממי לריקוד אמנותי לבמה. אחד הריקודים המרגשים היה בלט על השואה; משהו די נועז לימים ההם".

"עפרה הייתה בהחלט מיוחדת", אומר **יונתן כרמון**, "כשחיפשתי רקדנים ללהקה שלי זכרתי את מה שתמיד אמרה לי מורתי **גרטרוד קראוס**: 'את הרגל אפשר להעביר קדימה, אחורה והצידה אבל השאלה היא איך עושים זאת'. חיפשתי רקדנים שיש להם את ה'איך' הזה ולעפרה היה את זה. הייתה לה הכריזמה של מי שצריך לעלות על הבמה". "כשבאתי לנהל את פסטיבל המחולות בכרמיאל", מוסיף כרמון, "בסוף שנות ה-80, חשבתי אותו הדבר. באתי

איך עף הזמן

את מילות השיר הזה כתב מנור בעקבות מנגינה של ג'רום קרן. "בגיל ההתבגרות נהגתי לקחת שירים לועזיים ולהתאים להם מילים בעברית. שנים לאחר מכן נתתי את השיר לנורית הירש שהכניסה בו רוח שמחה נמרצת, כדרכה באותם ימים. לתדהמתי לא היה קצף, מה שנראה לי כטקסט אמריקאי לירי אופייני הפך לשיר כל כך ישראלי".

ומפורסמת בה רקדו גם **שרי רז, מיכה שפירא, אז-ספירו**, ועוד חברים.

הסולנית הייתה **ניצה ברויידה**. ניצה, החיה היום בניו יורק, עוסקת בתרפיה במחול ועדיין רוקדת בעיקר ריקודי עם, הייתה בת זוגו של מנור לריקוד, ודרכה, בעקיפין, הצטלבו חייהם של **עפרה פוקס ואהוד מנור**.

ניצה הייתה רקדנית בלהקת הפועל, שם הכירה את **יונתן כרמון**. היא למדה בסמינר בירושלים ועל פי בקשתו של כרמון הצטרפה ללהקת הסטודנטים, ובמקביל, רקדה גם בלהקת כרמון. ניצה הייתה בת זוגו של **דן רונן** ושם הכירה את הרקדניות עפרה ועדנה. מנור רקד בלהקת הסטודנטים והעריץ את כרמון. הוא שמע כמובן על הלהקה של כרמון וחלם להגיע לצפות בהופעה שלה. כאשר הגיע להופעה, צפה בסולנית **עפרה פוקס** ולימים סיפר לפוקס כי כבר אז התאהב בה.

כשלהקת הסטודנטים הייתה בדרכה למסע הופעות בטורקיה נבצר משתי הסולניות הראשיות **נעמי סאמט ועפרה שפירא** המנוחות לצאת למסע, כיוון שהיו צריכות לשוב ללימודים. ניצה נתבקשה להחליפן, וכך פגשה בסטודנט רקדן **אהוד וינר**. "רקדנו את ריקוד התופים הוא הרים אותי והושיב אותי על הכתף. הייתה בו התלהבות רבה והוא רקד ממש טוב. רקדנו ריקודים חסידיים וריקודים תימנים. זאת הייתה חוויה נהדרת".

ניצה ואהוד התיידדו מאד. למרות שניצה לא יצאה לבסוף למסע לטורקיה, אלא טסה לניו יורק, שם הייתה אחר כך בת זוגו לריקוד של **דני עוזיאל**, הקשר עם אהוד נשמר.

באותו הזמן היו כאמור הרקדניות **עפרה ועדנה פוקס** (רון) רקדניות מצליחות בלהקת כרמון. הן יצאו עם הלהקה למסעות הופעות חובקי עולם. עפרה מספרת: "תוך זמן קצר יצאנו למסע הופעות בכל אירופה. חשוב להבין שמדובר על שנות הששים. הייתה אז אהדה רבה בעולם לישראל ובכל מקום קיבלו אותנו בהערצה והערכה רבה. זה היה מסע אירופאי, אך הזכור ביותר היה הביקור בטורקיה, שם קיבלו אותנו בזרועות פתוחות. כמובן שלמדנו לשיר בטורקית, וזה כבש אותם לחלוטין".

"הרפרטואר אצל יונתן", ממשיכה עופרה, "היה מגוון. אחד הריקודים האהובים היה: 'אנחנו הרועים', שהיה ריקוד רועים עם מקלות ובגדי פסים מסוגננים שעיצב יונתן. אחד הריקודים המפורסמים היה כמובן 'הרועה הקטנה' שעד היום לא נס ליחו. בצד הריקודים שהבסיס שלהם היה עממי היו הריקודים האומנותיים בהם 'ריקוד השואה' המפורסם, ולהבדיל, 'ריקוד השלישייה' - ריקוד חיזור הומוריסטי שבו שתי בחורות מחזרות אחר בחור אחד".

"אחר כך שבנו ארצה ואני התגייסתי ללהקת פיקוד מרכז.



עפרה ואהוד מנור. צילום: יהודה (ידי) מנור

לארץ אחרי 40 שנה של סיבובים בעולם. משנות החמישים ועד השמונים הופענו בחו"ל, בברודוויי עבדנו יותר משנה, באולימפיה בפאריס אפילו תקופה ארוכה יותר. במילאנו הופענו שבועיים רצוף. כולם רצו לראות אותנו כי הבאנו סגנון חדש שאנשים לא הכירו. הקהל מאד אהב את השילוב של שירה וריקוד. לא קראתי לזה ריקוד עממי קראתי לזה ריקוד ישראלי ורבים מהריקודים שהעלנו אז על הבמה הפכו אחר כך לריקודים בחוגים או מה שקוראים היום ריקודי עם. ריקודים כמו 'ימין ושמאל', 'הרועה הקטנה', 'אל תירא', 'נד אילן' ועוד".

"את אהוד", ממשיך יונתן, "הכרתי כשהדרכתני בלהקת הסטודנטים של האוניברסיטה העברית בירושלים. הם היו למעשה הלהקה המפורסמת הראשונה, אבל אני כבר הייתי אחרי סטאז' עם לא מעט להקות. הדרכתני אותם מהמחזור הראשון - המחזור של שנת 54. אהוד היה כמובן מאוחר יותר. הם רקדו יפה אבל לא היו להקה מקצועית. אני התחלתי את כל זה בשנות הארבעים במשק הפועלות ואחר כך להקת הגדנ"ע ו'להקת ההסתדרות'. להקת כרמון הייתה למעשה להקת ההסתדרות. יום אחד, הציעו ללהקה לנסוע לניו יורק להבחן עבור התכנית של **אד סליבן** ואז חשבנו: מה נקרא לזה להקת ההסתדרות? זה לא נשמע טוב, אז הצעתי שנקרא ללהקה להקת כרמון וכך נתקבע שמה".

הסטודנט הג'ינג'י **אהוד וינר** מבנימינה - לימים אהוד מנור, שם שנבחר בעזרתו של ידידו **ירון לונדון** כשהוא מלווה אותו במורד רחוב הלני המלכה בירושלים שם היו אולפני קול ישראל, כשרק החל לעבוד שם בתחילת שנות הששים - למד באוניברסיטה העברית ספרות אנגלית ופסיכולוגיה ורקד בלהקת הסטודנטים שהנהיג **דן בירון**, להקה מצליחה

לניו יורק כדי ללמוד תקשורת באוניברסיטה. כשהגיעו לניו יורק, מגיעה אלי ניצה ואומרת שיש לה כרגע איזו בעיה עם הדירה ואם לא קשה לי לשכן את הבחור (את אהוד) לכמה ימים אצלי בדירה".

ניצה מאשרת את הסיפור ומפרטת: "קיץ 63, אני לומדת בניו יורק טיפול בתנועה וזקוקה לעבודה לקיץ. העבודה - הופעה עם להקות ריקודי עם במחנות קיץ. יום בהיר אחד אהוד מצלצל אלי ואומר 'אני בניו יורק ואני צריך עזרה'. כסף כמובן לא היה לו. אני ניהלתי אז להקה קטנה, אמרתי לו - אני צריכה רקדן אז תהייה הרקדן שלי וכך תוכל גם לטייל באמריקה. כך הקמנו להקה, אני, אהוד ואמנון האקורדיוניסט. אני עשיתי את הכוריאוגרפיות".

"המופע היה כשלושת רבעי שעה, ריקודים והסברים על ישראל. הכל היה בהשראת הריקודים של **יונתן כרמון**: 'הרועה הקטנה', 'ימין ושמאל', ריקודים תימנים, חסידיים וריקודי רועים. לימדת את אהוד את הכוריאוגרפיה וחיפשתי תופרת שתתפור לנו בגדים. פניתי ל**מינה**, אימא של עפרה ועדנה, חברותיי מלהקת כרמון, והיא עשתה לנו את התלבושות. שלחתי אליה את אהוד ומינה נורא התלהבה ממנו ואמרה: 'מה זה? שלוש רווקות ואף אחת לא מתלבשת עליו?' ועוד הוסיפה כי חתן כזה הייתה רוצה לבנותיה".

"הופענו בניו יורק עם הלהקה. ההופעות הכי מפורסמות שלנו היו ב'אקספו' בניו יורק. הופענו כל יום 8 שעות. אחרי ההופעות באקספו הלכנו אהוד ואני למועדון סברה ושם ראה אהוד את עפרה שרה ורוקדת והתאהב בה מייד. עפרה ועדנה אישרו לאהוד להישאר אצלן בדירה מספר ימים וההמשך, כמאמר הקלישאה, כבר היסטוריה".

"הוא הגיע ומיד השתלט על הדירה, הכין סלטים והרגיש כמו בבית". מספרת עפרה. "אחרי שלושה חודשים התחתנו, במועדון סברה כמובן. איך שנגמרה החתונה עלינו על הבמה ועשינו את מה ששנינו ידענו היטב ומה ששנינו אהבנו לעשות - לרקוד כמובן".



אהוד מנור וניצה מתוך הספר "לא דיברנו עוד על אהבה"

כשלהקת כרמון יצאה שוב למסע הופעות, קראו לי וסידרו שאוכל להשתחרר ונסענו שוב. הפעם הופענו בברודוויי וזה באמת היה השיא. היו ביקורות נלהבות בעיתונות ותגובות חסרות תקדים ללהקה ישראלית בתקופה ההיא. המסע הזה הסתיים בארגנטינה. אבל בהמשך, הגעתי שוב לניו יורק כי הכוריאוגרף **גברי לוי** ראה את הלהקה בהופעה שלה בברודוויי והחליט להקים להקה משלו בניו יורק והזמין גם אותי. זאת הייתה להקה בת 10 רקדנים, ביניהם **משה אפרתי**, חתן פרס ישראל (ומי שהקים בהמשך את להקת קול ודממה מ.ק.), שרקדה במועדון סברה - מועדון מפורסם מאד באותם הימים. המועדון היה שייך לזמר היהודי הולנדי המפורסם **לאו פולד**. אז כבר לא הייתי סולנית", אומרת עפרה בחיך, "הסולנית הייתה **לאה** אשתו".

"גברי היה ממש מלאך משמים, כי כך קיבלתי כמובן ויזה והיתר לעבוד בניו יורק. רקדנו ריקודי עם. למעשה זה היה די דומה למה שעשינו עם יונתן אך במתכונת קצת אחרת, כזאת שמתאימה לגודל ולסגנון של מועדון. תוך זמן קצר הפכתי בעצם לזמרת במועדון, ו**לאו פולד**, הבעלים של התיאטרון, הציע לי, לאחותי ול**מאיר טפר** להיות להקה קטנה שתופיע במועדון - מעין טריו. סך הכל נשארתי בניו יורק 4 שנים וכך גם יכולתי ללמוד משחק, כמו שחלמתי, בסטודיו המפורסם של **לי שטרסברג**. זאת הייתה תקופה נפלאה. ריקודים ושירים ישראלים היו אז אהודים מאד על הכל וקהל רב היה בא למועדון לצפות בנו".

"באותו הזמן, בישראל, חברתי מלהקת כרמון ניצה ברוידה הגיעה לאימא שלי וספרה לה שהיא יוצאת למסע הופעות באמריקה עם רקדן נוסף, אהוד שמו, והיא צריכה שאימא שלי תכין להם תלבושות. אהוד היה צריך לבוא

יונתן כרמון:
"אהוד היה איש משכיל וידען גדול, יחד עם זה היה צנוע ועממי. הוא לא זלזל בשום עניין, גם לא במחול העממי כמובן. להיפך, ריקודי העם נשארו תמיד חלק ממנו".



אכזיב. בצד ימין אהוד מנור ועפרה פוקס רוקדים יחפים

בספרו "אין לי ארץ אחרת" בהוצאת הקיבוץ המאוחד ודניאלה די נור 2003, כותב אהוד על פגישתו עם עפרה: "את עפרה פוקס הכרתי בניו יורק ב-1964. שנינו היינו סטודנטים וזאת הייתה אהבה ממבט ראשון (מצידו). כיוון שבירושלים רכשתי ידע וניסיון מופלג בריקודי עם במסגרת להקת הסטודנטים, יכולתי להופיע בסופי שבוע ובחופשת הקיץ וכך התפרנסתי ומימנתי את לימודי. בשובנו לניו יורק מסיבוב הופעות ברחבי ארצות הברית חיפשתי לי חדר במנהטן".

והוא ממשיך בספר: "ניצה בת הזוג שלי לריקוד אמרה: 'אצלי בדירה אין מקום אבל לשתי חברות שלי, האחיות עפרה ועדנה, יש דירה יותר גדולה אני בטוחה שהן יסכימו לתת לך לשהות אצלן עד שתמצא משהו'. הגעתי לדירה בקומה השש עשרה במערב רחוב שבעים ושתיים, ונשארתי... אחרי שבוע הצעתי לעפרה נישואין, 'מה פתאום?' היא הגיבה, 'אני לא מתחנתת לפני גיל שלושים ואני לא רוצה להביא ילדים לעולם האיום הזה'."

"היא הייתה אז בת עשרים ושתיים ואני בן עשרים ושתיים וחצי. כעבור שלושה חודשים נישאנו. החתונה האינטימית נערכה במועדון הלילה הישראלי סברה בניו יורק ונכחו בה כעשרים חברים ובני משפחה. הוריה של עפרה, מינה ויהודה פוקס ואמי רחל יצרו בניהם קשר בארץ והגיעו לחתונה יחד באנייה 'שלום'. אחרי הטקס כולם צפו בזמרתה של עפרה ואילו אני חזרתי לעבודתי הלילית כקופאי של המועדון וגם נתנו לי להשתתף בריקוד הדבקה ב'שואו' הלילי. עפרה היא הדבר הכי טוב שקרה לי בחיים".



עפרה פוקס רוקדת עם ג'ון גילגוד 1959 בהופעה בגני התערוכה.



להקת כרמון. תכניה עם עפרה פוקס מהמופע בהולנד ב-1963



יונתן כרמון ועפרה מנור רוקדים באויר

עפרה אכן מעידה שאהוד היה בעיקר פועל במה, חוץ מהדבקה האחרונה שהורשה להשתתף בה. אני סידרתי לו את העבודה במקום. אחרי החתונה הוא החל את קריירת כתיבת השירים שלו. הכל התחיל כשביקשתי מאהוד לתרגם לנו שלושה שירים לעברית. במועדון שרנו גם באנגלית וגם בעברית עבודת התרגום הזאת הייתה למעשה תחילת הקריירה שלו. המקום היה תוסס ובו בעיקר קהל של יהודים אמריקנים. השירים היו רובם באנגלית אך החלק האהוב היה ללא ספק ריקודי העם הישראליים. אני אפילו עשיתי בהמשך תקליט שלם של ריקודי עם".

עפרה ואהוד שמרו כל השנים על קשר עם ניצה ברוידה. לימים, כשאהוד היה כבר מפורסם ומוכר מאד והוזמן להופיע בניו יורק אמר מעל הבמה: "באולם הזה יושבת ניצה ברוידה-מילר. היא אישה חשובה לי מאד כי היא הכירה לי את אשתי".

עפרה ואהוד התחתנו והקימו משפחה. עפרה הייתה בעיקר האישה שלצדו ומקור ההשראה שלו. בין לבין המשיכה לשחק ולשיר ובשנת 1997 אף הוציאה תקליט משותף עם אהוד - "שפה משותפת". מנור הפך לעורך ומגיש בכיר בקול ישראל ובערוץ הראשון של הטלוויזיה הישראלית. על אף שלא המשיכו לרקוד, הקשר עם עולם הריקודים, עם ריקודי העם ועם יונתן כרמון המשיך עוד שנים רבות. "עם השנים צמחה הקריירה של אהוד. אני הייתי בעיקר רעיה ואם" אומרת עפרה. "שנינו הפסקנו לרקוד אבל את הקשר עם ריקודי העם שמרנו כל השנים. אהוד מאד אהד

את התחום הזה. הוא שמח מאד כשראה שרוקדים לצלילי שירים שלו".

ב-1988, כשנוסד פסטיבל המחולות בכרמיאל בניהולו האמנותי של **יונתן כרמון**, היה זה אך טבעי שהזוג מנור יהיו מעורבים בעשייה. "בפסטיבל כרמיאל היה אהוד בין הראשונים ברשימה". אומר כרמון "היה לו כשרון עצום, הוא כתב מאד קל, אך גם מאד מעמיק, ואהבתי מאד את מה שהוא עשה". כרמון הזמין את מנור להיות מנחה בערבים המרכזיים ואף לכתוב במיוחד לפסטיבל. הוא שיתף בפסטיבלים פעולה עם שתיים שאהב במיוחד - שושנה דמארי ויפה ירקוני. "בפסטיבל היו ערבים שהיה להם נושא שנקבע על ידי משרד החינוך וההסברה" מספר כרמון "שנים-עשר השבטים", למשל, היה ערב שכל כולו טקסטים של אהוד על כל שבט ושבט, וכוריאוגרפים שחיברו לזה ריקודים. הרעיון צמח מתוך החגים שנחוגו בקיבוצים. בדרך כלל היו נושאים תנ"כיים וריקודים לציון חגים חקלאיים, חג הביכורים, ט"ו באב, חג הקציר. ניסיתי לחדש את מה שהיה בקיבוצים, והכתיבה של אהוד מאד התאימה לזה והוא כמובן שיתף פעולה ברצון".

"עפרה ואהוד היו אורחים קבועים בפסטיבלים שלנו והיה להם לב רחב לתחום הזה". "בכל פעם שהגענו לפסטיבל וראינו איך רוקדים לצלילי השירים שלו, שמחנו מאד", מדגישה עפרה. "אהוד היה איש משכיל וידען גדול. יחד עם זה היה צנוע ועממי והוא לא זלזל בשום עניין, גם לא במחול העממי כמובן. להיפך, ריקודי העם נשאר תמיד חלק ממנו".
שלמה ממון, רקדן, כוריאוגרף והמנהל האמנותי הנוכחי של פסטיבל המחולות בכרמיאל, היה אף הוא ידד ומעריץ גדול של מנור. "את אהוד הכרתי לראשונה דווקא כרקדן

בארוויזיון", מספר ממון שהיה אחד הרקדנים שנסעו לאירוויזיון כרקדן מלווה לעפרה חזה בשירה "חי", מילים: אהוד מנור, לחן: אבי טולדנו. השיר הגיע למקום השני; אך כאן יש להזכיר את השיר הראשון שייצג את ישראל באירוויזיון 1973 - השיר "אי שם" ששרה אילנית וכמובן השיר "אבאניבי" בביצוע יזהר כהן, שקטף את הפרס הראשון בשנת 1978, מילים: אהוד מנור, לחן: נורית הירש.

"האירוויזיון בגרמניה", ממשיך ממון, "היה למעשה המפגש הראשון שלי עם אהוד וזאת הייתה חוויה מרגשת במיוחד. הלכנו יחד לביקור במחנות ההשמדה. אהוד היה מאד נרגש מהביקורים האלה. הוא בכלל היה אדם עם רגישות מיוחדת. אחר כך חיברתי גם ריקוד-עם לשיר "חי". בהמשך, הצטלבו דרכינו כשעבדתי כעוזרו של כרמון בפסטיבלי כרמיאל. בערב ריקודי השבטים אני עבדתי בצמוד איתו כי הייתי אחראי על הערב. היה כיף לעבוד איתו. תענוג. הוא היה כייפי, צנוע, ענייני ולא מתחכם. היה הולך עם רעיון והכיוון שביקשנו ממנו ומיד כתב בקלות, בחן ובנעימות".

לאורך השנים חיבר ממון ריקודים רבים לשיריו של מנור, כגון "למות למענך", "נשימה ארוכה", "כמה מילים", "עדיין כאן", "מה יביא איתו הרוח", "אין לי ארץ אחרת", וגם ריקודי ילדים כמו "חוטים של גשם", ו"אחותי הקטנה". השיר 'אין לי ארץ אחרת' הוא אחד השירים המזוהים ביותר עם מנור. שיר שהפך המנון פוליטי. ממון מעיד שזה אולי הריקוד המשמעותי ביותר שחיבר. הוא מודע למשמעויות העמוקות של השיר הזה אך מדגיש כי הדברים התגלגלו בדרך מקרה: "לפני הרבה שנים שמעתי ביצוע מאד מעניין של חברת זמר, ביצוע מיוחד וקצבי מאד. חשבתי שזה מתאים לריקוד. בנוסף חשבתי שלמילים כאלה אי אפשר

אהוד: "היא הייתה אז בת עשרים ושנים ואני בן עשרים ושתיים וחצי. כעבור שלושה חודשים נישאנו. החתונה האינטימית נערכה במועדון הלילה הישראלי סברה בניו יורק ונכחו בה כעשרים חברים ובני משפחה".



טריו: עפרה פוקס-מנור, עדנה פוקס ומאיר טפר במועדון "סברה" בניו יורק.

פרס ישראל 1998 - נימוקי ועדת הפרס:



המשורר פזמונאי מתרגם ואיש הרדיו **אהוד מנור** נולד בבנימינה והחל לפרסם שירים ופזמונים ב-1966. מנור הביא לזמר העברי את קולו הפרטי, קול אינטימי, חושפני ורגיש. באורח פלא הפכה שירת היחיד שלו לשירת רבים. מנור יצר עם טובי המלחינים והזמרים שלנו. הוא הגיב לרוחות חדשות וליוצרים חדשים ומכאן הייתה רעננותו. מנור היה איש קול ישראל והערוץ הראשון. הוא היה מתרגם וירטואוז לתיאטרון ולמחזות זמר. בין תרגומיו: תרגומים למחזמר שיער, שיקגו, סיפור הפרברים יוסף ותנונת הפסים ועוד. הוא הטמיע במחזור הדם שלנו עשרות שירים מן העולם הגדול בלבוש עברי רהוט. אהוד מנור ידע את סוד הרצינות, הכאב, האהבה וקלות הדעת, והוא ייצג את ישראל בכבוד רב בתחרויות זמר בחוץ לארץ. רבים משיריו הפכו נכסי צאן ברזל והם מושמעים בטקסים בהופעות ובאירועים שונים.

מדובר בשיר השוטר אזולאי מתוך הסרט השוטר אזולאי בכיכובו של **שייקה אופיר** ז"ל; השיר "בשנה הבאה"; השיר "אחי הצעיר יהודה" שכתב מנור לזכר אחיו שנפל במלחמת ההתשה והפך לאחד משירי הזיכרון היפים והאהובים ביותר; והשיר "אין לי ארץ אחרת" שהפך למעין המנון פוליטי לימין ולשמאל כאחד.

"לפני שנתיים בפסטיבל שהוקדש לקולנוע הישראלי, יצרתי ערב לשירים מתוך סרטים, וגם כאן היו כמובן חומרים של אהוד. 'בת הים והמלך' ו'השוטר אזולאי'. כמעט בכל אירוע שיצרתי הייתה לי נגיעה בחומרים של אהוד. כשנתבקשתי להכין ערב ליום הזיכרון, יצרתי ריקוד יפהפה לשיר 'בן יפה נולד'. 'אהוד חסר עד היום בנוף האמנותי וגם כמובן בשדה המחול העממי", מסיים ממך בנימה של עצב.

145 שירים של **אהוד מנור** הפכו לריקודי עם, חלק מהם הועלו גם כריקודים על הבמה. אך החיים האמיתיים של השירים הם אלה שניתנו להם על ידי הריקודים שנקדמו מדי יום בחוגים. ריקודים פופולאריים כמו "איך עף הזמן", "בוא איתי אל הגליל", ריקוד השורות האהוב "לעולם בעקבות השמש" ורבים טובים אחרים. מהחיבור עם המוסיקאית נורית הירש החל שיתוף פעולה פורה ומוצלח שהצמיח שירים ובהמשך ריקודים נפלאים ביניהם "אבאניבי", "אולי על שפת הים", "אי שם", "איך עף הזמן", "בלדה לשוטר אזולאי", "הנה ימים באים", "השיר שלנו", "כל יום מתחילה שנה", "רוח צפונית", "רק בישראל" ועוד.

עפרה מנור מנהלת את עזבונו של אהוד ביד אוהבת ובוטחת, פועלת להנצחת שיריו ומבטיחה להמשיך ולקדם פעולות תרבות הקשורות ליצירתו.

מנור ייזכר לעד כמי שהלך יד ביד עם שירה ארץ ישראלית אמיתית וכנה והפך את ריקודי העם שלנו למשהו שילך איתנו עוד שנים רבות.

שלא לכתוב ריקוד. חשבתי שיש לי זכות גדולה ליצור ריקוד לשיר כזה. יש כל כך הרבה ריקודים על מילים מטופשות והנה שיר כל כך משמעותי שזה בהחלט חובה שיהיה לו ריקוד שכולם ירקדו. בחוץ לארץ הריקוד הזה נרקד המון גם היום."

"אהוד היה בעיניי משורר, וחשבתי שריקודים שצריכים להישאר לשנים, צריכים להיות לפי שירים עם משמעות. שירים כמו "בוא איתי אל הגליל", "הורה חדשה" ואחרים, שירים חדשים אך עם טעם של פעם.

כשמוניתי למנהל פסטיבל כרמיאל מיד ידעתי שאני רוצה לעשות עם אהוד ערב משותף. ערב הצדעה לשירים שלו." "אהוד הציע שנביא את **בועז שרעבי** והסכמתי. בהזדמנות זו, דיברנו גם שיכתוב המנון לפסטיבל. אהוד כתב וקובי אושרת הלחין. רצינו שגליקריה תשיר את זה עם יהורם גאון ולמחרת עמדנו להיפגש עם אהוד. בבקר אני מתעורר ו**אהרון (סולומון)** מנכ"ל הפסטיבל מ.ק) מתקשר ומספר לי שאהוד נפטר. הייתי המום לחלוטין. ואז החלטתי שאני הופך את הערב שתכננו לערב לכבודו."

"לקחנו את **שמעון בוסקילה**, מיטל טרבלסי וחנן יובל ידידו שהוביל את הערב עם בתו. יצרתי ריקודים מיוחדים לשירים שלו: 'ילדותי השנייה', 'מישהו' ו'ברית עולם'. כוריאוגרפים נוספים יצרו אף הם ריקודים מיוחדים. לסיום העלנו בריקוד המוני - ריקוד לצלילי השיר 'אם השיר הזה נשמע לכם מוכר'."

לזכרו של יונתן גבאי ז"ל

אילנה אשכנזי כפי שנרשם מפי עדי גבאי-לב

של חרמון הצטרף חבר ילדותו של גבאי, **ד"ר דן רונן**. משם, במסגרת גרעין הנח"ל, לקח גבאי חלק בלהקת הרקדנים של קיבוץ ארז והתגייס לצבא.

בתקופת הצבא התקבל יונתן גבאי בפעם הראשונה ללהקה מקצועית: "להקת המחול המרכזית" בהדרכתו של **יונתן כרמון**. אין ספק שהייתה זו אבן דרך במסלול המקצועי של גבאי. "להקה המרכזית" הובילה ל"להקת כרמון" הראשונה, הלהקה המיתולוגית, במסגרתה יצא יונתן יחד עם הלהקה לסיבוב הופעות ארוך בארה"ב למשך חצי שנה ולהופעה בתכנית האירוח הידועה של "אד סאליבן".

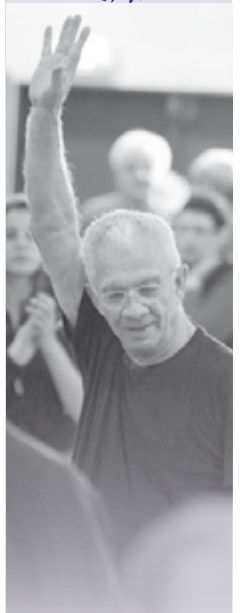
יונתן כרמון, מי שהיה מורה דרכו של יונתן, מספר: "הכרתי את יונתן בהתחלת שנות החמישים, כחבר קיבוץ וקצין בצבא, בעל בלורית של ישראל היפה וכל התכונות שנתנו לי השראה ליצירה האמנותית למחול הישראלי. הייתה בו רצינות, התלהבות לעשייה ותום של ילד. אמרתי לעצמי, שיש בו אמת שרק אמן אמיתי התברך בה. שמחתי שהקדיש את רוב מרצו לתנועת המחול הישראלי. הודות לו ירדו, מהבמה, הרבה ריקודים שיצאתי ועד היום הם נרקדים בהרקדות בארץ ובעולם. הוא היה בין הראשונים שגרמו לתופעה הזאת שהיא, ללא ספק, ייחודית בעולם". אחרי הצבא, חזר יונתן גבאי לעירו חיפה, התחתן עם **רותי**, והחל לעבוד בחברת החשמל. בכל השנים בהם פעל יונתן בתחום ריקודי העם, פיתח במקביל קריירה כעובד בחברת החשמל עד גיל הפרישה.

באפריל האחרון מלאה שנה למוותו של היוצר הוותיק, **יונתן גבאי ז"ל**. מעל לשישים שנה פעל יונתן במפעל ריקודי העם הישראליים, שישים שנה בהם רקד, הרקיד, הכשיר דורות של מדריכים, יצר וחיבר ריקודים שהפכו לנכס צאן ברזל במחול בישראל, הדריך, הפיק וניהל אמנותית אירועי מחול גדולים כמו הפסטיבל הבינלאומי לפולקלור בחיפה, מצעדי המחולות, ועוד ועוד.

יונתן הלך לעולמו בטרם עת, בגיל 78, ממחלת הסרטן והשאיר עוד הרבה חלומות ותכניות מאחוריו. לציון שנה למוותו, התאספו בחודש מאי כמה מאות ידידים, אנשי מחול ומשפחה, לזכור את האיש היקר בערב על טהרת המוסיקה, המילה והמחול. הערב התקיים במכללת עמק יזרעאל, וסגר את מעגל חייו של יונתן, שנולד במושב מרחביה אשר בעמק יזרעאל.

רינה מאיר, מי שהייתה מנהלת מדור ריקודי העם בוועד הפועל של ההסתדרות, ושותפה לדרך, מעלה זיכרונות אישיים: "הכרתי את יונתן מקרוב, כש'נקלעת' להסתדרות, כמנהלת המדור לריקודי-עם וכמחליפתה של **תרצה הודס**. זה היה ב-1989 ויונתן היה כבר אז 'עמוד תווך' - מחביבי המדור ומהמדריכים המעולים לריקודי-עם, באולפנים להכשרת מדריכים ובהשתלמויות; ידוע בארץ בכלל ובחיפה בפרט, כאיש רב פנים במחול. יונתן היה גבוה משכמו ומעלה במלוא מובנה של המילה: תלמידים של דור המייסדים - **גורית קדמון, שולמית בת-דורי, תרצה הודס ושלוש חרמון**. לימים נחשב יונתן לאחד מהם. גם כיוצר, שניק ממקורות הריקוד הישראלי מראשיתו, וגם ככוריאוגרף, שרקד בלהקות הנבחרות, עשה יונתן את כשרת הדרך שלו באופן עצמאי ולעולם לא שכח את היסודות שהטביעו בו ראשוני הזמר והמחול בארץ. הוא הלך לפני המחנה, ועמוד האש הבווער לפניו - לרקוד וליצור מתוך כבוד לתרבות הישראלית ומקורותיה".

יונתן התאהב במחול הישראלי עוד כנער. הוא החל לרקוד ב"להקת הנוער העובד" של קריית חיים כבן זוגה של אחותו מירה ומשם התגלגל ל"להקת בית הספר התיכון "קריית חיים" בהדרכת שלום חרמון, מדריך שהשפיע בעתיד על דרכו המקצועית. ללהקת בית הספר התיכון בהדרכתו



יונתן גבאי ז"ל



קבוצת כרמון. מימין לשמאל: יונתן גבאי, השלישי - יונתן כרמון, תרצה הודס, גברי לוי

בשנת 1962 נקרא להדריך את "להקת הסטודנטים", הלהקה הייצוגית של עיריית חיפה. יונתן החל לעבוד בלהקה כמדריך, יצר כוריאוגרפיות יוצאות דופן וייחודיות, ונסע יחד עם הלהקה לעשרות הופעות ופסטיבלים בעולם. הזכורות שבהן: מופע בחגיגות הכתרת השאח באיראן, מקום ראשון בפסטיבל בדי'ז'ון, צרפת, הופעות בפני נשיא מקסיקו בהזמנתו האישית ועוד ועוד. את הלהקה ליווה גבאי כ-25 שנה.

לאחר שנים רבות בתפקיד, החל יונתן לנהל את "המדור לפולקלור" בעיריית חיפה ובמקביל לנהל אומנותית את "הפסטיבל הבינלאומי לפולקלור" בחיפה (1973-1986), שהיה מביא אליו להקות מחול מכל קצווי תבל. את הידע בהפקת אירועים, למד יונתן גבאי בפסטיבלי דליה כיד ימינה של הבמאית **שולמית בת-דורי** וכמו כן, אצל **שלוס חרמון**. יונתן המשיך את מפעלו המבורך של **שלוס חרמון** - מצעדי המחולות בחיפה, והפך למבין מספר אחת בתחום מצעדי המחולות בארץ.

עם כניסתו של פסטיבל המחול כרמיאל למפת המחול בישראל, השתבץ יונתן בהקמתו ובארגונו לצד ידידו ומורו, **יונתן כרמון**.

כל השנים הללו המשיך יונתן להדריך ולהביא את בשורת ריקוד העם הישראלי, לכל מקום בארץ ולעשרות מדינות בחו"ל. הוא היה ממקימי "אולפן מדריכי ריקודי העם" והכשיר מאות מדריכים, וכמובן, השאיר אחריו את הנכס הגדול ביותר שלו, ריקודי העם שיצר. ריקודים שזכו לפרסום בינלאומי, ריקודים עם ניחוח ישראלי מובהק, מלאים באהבת הארץ, זיקה למקורות ואהבת החיים: צדיק כתמר, ידיד נפש, מלאך מסולם יעקב, שם הרי גולן, שישו את ירושלים, שמחו נא, בית חלומתי, ושוב אתכם ועוד ועוד.

ריקודי העם של יונתן מתאפיינים בפשטות אינטליגנטית, ולא בכדי, נמצאים אתנו כבר עשרות שנים וללא ספק ימשיכו ללוות אותנו עוד שנים ארוכות.

בשנים האחרונות, יחד עם קומץ מרעיו הוותיקים: **יזרעאלה כהנא, רינה מאיר, ברכה דודאי** ז"ל, **ד"ר דן רונן, משה תלם** ועוד, הקים את 'עמותת רעי"ם' ועמד בראשה כחבר וכיו"ר. העמותה שמה לה למטרה לשמר את ריקודי העם הישנים והטובים. העמותה פעלה באירועים רבים ברחבי הארץ, וסגרה את פעילותה, בערב הזיכרון ליונתן. באירוע זה, לפי בקשתו עוד בחייו, ניתנו מלגות



עם קבוצת כרמון. יונתן גבאי רביעי מימין



עם להקת הסטודנטים מחיפה, באחד המופעים בחו"ל



יונתן (יושב בשורה הראשונה) עם להקת מחול של התיכון בקרית חיים בהדרכתו של שלום חרמון

"מתנועת ריקודי העם בארץ צמחו אנשים שהם מהטובים והמוצלחים שידעה הארץ הזו. ניתן לומר שלא חייתי מריקודי העם אך ריקודי העם נתנו לי חיים."



יונתן מלמד באחד הכיתות שלו בחו"ל



בערב לזכרה של ברכה דודאי אצל אבנר נעים בירושלים

המעודדת את הקבוצה ואת עבודת הצוות, אך גם נותנת מקום ליחיד שבתוכה ואני מאמין כי המחול העממי נותן תחושת שייכות חזקה. מתנועת ריקודי העם בארץ צמחו אנשים שהם מהטובים והמוצלחים שידעה הארץ הזו. ניתן לומר שלא חייתי מריקודי העם אך ריקודי העם נתנו לי חיים".

ללהקות "הורה אור" - להקת העיוורים מחיפה, וללהקת "יחידים ומיוחדים" ירושלים.

כמה חודשים לפני מותו של יונתן, הוא זכה לקבל את אות יקיר ארגון מדריכי ריקודי העם בישראל. הנה כמה מילים שאמר יונתן בטקס: "תנועת ריקודי העם היא חממה

עוד נגיע

איפה הן הבחורות, פס ליום אחד, הילד שלי, יאסו יפו, אם אתה בסביבה, דבקה טורקית, והאר עיננו, קסמי הדרבוקה, פרי גנך, בשבילך נוצרת, כמו שוקולד ועוד...

בשנת 2003 סיים כבוגר מצטיין את מכללת אריאל, במסלול "הנדסאי תעשייה וניהול" בהתמחות בייצור וכיום עובד כבקר איכות בחברת "גוונים" המייצרת צבעים לתעשייה ולעץ.

על הריקוד הוא מספר: "שמחתי לשתף פעולה עם הריקודאי הוותיק ספי אביב, שאומר שאני מזכיר לו את עצמו כשהיה צעיר, נמרץ, שמח, קופצני, ומעז לגעת בכל מיני סגנונות של שירים. צעדי הריקוד קלילים ומבטאים את המילים בשיר בצורה ברורה. מהרגע שהריקוד יצא, הוא נרקד בכל העולם, היו תגובות מכולם על כך שהוא 'ריקוד ישראלי' והרמה שלו מתאימה לכולם ולא מתחכמת."

א לי סגל נולד בתל אביב ב-1974 ומתגורר כיום במושב ירחיב, נשוי לעינב ומגדלים יחדיו בן מקסים ששמו עמית והוא בן שנתיים.

המפגש הראשון של אלי עם ריקודי העם, היה כבר בכיתה ו', בהפסקה הפעילה לתלמידים וכבר אז הייתה זו אהבה גדולה ממבט ראשון. בתיכון, בחוות הנוער הציוני בירושלים, רקד במשך 6 שנים והופיע עם להקת המחול הייצוגית של בית הספר בכל הארץ. בצה"ל שירת 3 שנים כלוחם בצנחנים, בגדוד 101. לאחר הצבא יצא לראשונה כמדריך במחנה קיץ לילדים בחו"ל דרך הסוכנות היהודית לא"י וכשחזר עבר קורס מדריכים, בבית המלין. וגם קורס של תקליטן, בדיגיטי סקול.

אלי ערך והפיק השתלמויות לריקודי עם ועמים וחיבר ריקודים רבים הנרקדים בארץ ובעולם וביניהם: כל הכוח,



אלי סגל

חלק א': מעגל נכ"ש.

- 4-1 חילוף שיכול ימינה החל בימין מסיימים עם הפנים למ"מ.
- 8-5 שתי צעדות חילוף מהירות במקום לימין ולשמאל (צעדות פולקה במקום)
- 10-9 ניתור על שתי רגליים בפיסוק קל וניתור על ימין.
- 12-11 במהירות כפולה: שמאל בשיכול מאחורי ימין; ימין ימינה; שמאל בשיכול לפני ימין; שהייה
- 14-13 העברת משקל לימין ולשמאל.
- 16-15 סיבוב מלא ימינה, בשני צעדים החל בימין.
- 28-17 כמו 1-12 חוזר שנית.
- 32-29 העברת משקל לימין; סיבוב שמאלה בשלושה צעדים.

חלק ב: אחיזה רגילה; הפנים למ"מ

- 2-1 ימין ימינה; שיכול בשמאל מאחורי ימין.
- 4-3 צעדת חילוף מהירה בימין תוך חצי סיבוב ימינה מסיימים עם הגב למ"מ.
- 8-5 כמו 1-4 ברגליים נגדיות ממשיכים בהתקדמות נכ"ש.
- 12-9 ניתור קל בימין תוך הושטת שמאל שמאלה; שיכול בשמאל לפני ימין; שני צעדים במקום: ימין; שמאל.
- 16-13 שיכול בימין לפני שמאל; שמאל במקום מאחור. סיבוב מלא ימינה בשני צעדים.
- 32-17 כמו 1-16 חוזר שנית.

חלק ג: אחיזה רגילה; הפנים למ"מ

- 4-1 שלושה צעדים החל בימין למ"מ; פניית ציר ימינה על ימין מסיימים עם הגב למ"מ.
- 8-5 כמו 1-4 ברגליים וכיוונים נגדיים, החוצה אל קו המעגל.
- 12-9 חילוף שיכול החל בימין ימינה על ק"מ.
- 16-13 סיבוב מלא ימינה על קו המעגל בשלושה צעדים החל בימין; שיכול בשמאל לפני ימין ימינה.
- 32-17 כמו 1-16 חוזר שנית.

עוד נגיע

ביצוע: ירדנה ארזי

מי שלא ידע אהבה בחייו
מי שלא ידע אהבה
מי שלא טעם גאווה מימיו
מי שלא טעם גאווה

בל יקשה את ליבו לקרוב
בל יאמר בנפשו לעזוב
עוד לא באה דרכו אל סופה
עוד תבוא שעתו היפה

פזמון:

עוד נגיע, נגיע

עוד נגיע ליום המואר

עוד נפתיע, נפתיע

עוד נפתיע את יום המחר

מי שלא מצא מנוחה לרגליו
מי שלא מצא מנוחה
מי שלא שמע הבטחה באוזניו
מי שלא שמע הבטחה
בל יקשה את ליבו לקרוב...

פזמון: עוד נגיע...

מי שלא זרע אדמה בידיו

מי שלא זרע אדמה

מי שלא מצא נחמה בשנותיו

מי שלא מצא נחמה

פזמון: עוד נגיע...

לחן: אבי טולדנו
מילים: אהוד מנור
ריקוד: אלי סגל
וספי אביב
הקבוצה: מעסגל
בניין הריקוד:
בית אחד, שלושה חלקים
משקל: 4/4

רונקזים

גיליון 87 | אוגוסט 2012



דוד בן-אשר
צילומים:
אלכס הובר
וגלית אגם

ממשיכים ומתחדשים

דני ונוגה בנשלום חוגגים 45 שנים לחוג הריקודים

בהיותם כל כך ותיקים בתחום, כל כך מנוסים וכל כך מקצועיים, מעניין לשמוע, להחכים ולקנות קצת מ"חוכמת הריקוד" שלהם, ולהתוודע גם לסיפור חיים מרתק לכשעצמו.

ובכן דני, משהו על החוג שלכם, (המיקרופון פתוח) בבקשה...
"החוג קיים, כאמור, כבר 45 שנה. הוא הוקם ב-1967 כחוג אזורי של ישובי עמק חפר. היו בו 15 רוקדים. מדי שבוע נדד החוג בין קיבוצי הסביבה והמושב, כל פעם במקום אחר. הייתי מביא את סלילי הטייפ, בתקווה שבאולם הקיבוצי ימצא איזה רמקול שאוכל להתחבר אליו. כדי לקנות סלילי טייפ הייתי צריך לעבוד שעות נוספות מחוץ לקיבוץ ולהעביר את ההכנסה לגזברות המשק ובוזה לקנות את הסלילים. לפעמים שמתי בחוג קופסת נעלים לאיסוף תרומות של הרוקדים לקניית הסלילים. למזלי הועדה המארגנת של ה"סרטבק" (סמינר תרבות בין קיבוצי) אישרה לי יומיים עבודה בחודש כעיסוק דרך סידור העבודה בקיבוץ וכך יכולתי לפתח מין חוג מוזר כזה. כמוכן שהרוקדים לא שילמו כלום, באו מתוך אהבה לעניין, שלהם ושלי. לאט לאט התפתח החוג שלנו, התמקם בקביעות בגבעת חיים והוא מונה כיום כ-200 רוקדים, ותיקים וחדשים, בגילאי 70-40 בערך. נוגה רעייתי ואני מנהלים ומדריכים בחוג מאז הקמתו ועד היום".
דני נולד בבודפשט הונגריה ב-1945 בשלהי מלה"ע השנייה. בגיל 3, ב-1947 עלה עם משפחתו לארץ בעליה בלתי לגאלית, לקיבוץ העוגן. **האב רפאל (רפי) בנשלום** היה

45 שנים מחוללים **דני ונוגה בנשלום** את הפלא הזה, מרקידים ורוקדים ומלמדים ומלהיבים וסוחפים, וכאילו רק אתמול התחילו השניים את המלאכה הזאת. כאילו לא עברו 45 שנים שוחקות, מעייפות, מתישות, מתסכלות לפעמים, והם - במרץ נעורים בלתי נדלה ממשיכים להוביל את ה"גרופיס" שלהם על רצפת חדר האוכל של קיבוץ גבעת חיים מאוחד, וכל יום הוא יום חדש. אבל כל זה, כאמור, התחיל לפני עשרות שנים, עם קומץ קטן של רוקדים לצלילי סלילי טייפ ארכאיים, אי שם באולמות מזדמנים בקיבוצי עמק חפר. מנסים, מדדים פה ושם, ולאט לאט יוצרים את היש מאין, פשוטו כמשמעו, מרחיבים ומשפרים ומגיעים להישגים הנהדרים של היום. אז יצאנו לשמוע קצת על מה זה להרקיד כל כך הרבה שנים, איך זה לקשור את הפריקים שלהם לשיגעון הזה, ריקודי עם, כמה דעות מחכימות על הטרנד הכובש והבעייתי לעתים, ואיך זה להתמיד ולהתחדש ללא לאות בצורה מעוררת התפעלות כל כך. זוג המדריכים דני ונוגה בנשלום, קיבוצניקים לשעבר, בשלבים שונים במהלך חייהם מצאו עצמם נשאבים יותר ויותר לתוך מעגל חיים הסובב כולו סביב ריקודי העם, עד שכיום הם למעשה "פול טיים" בעניין הזה. משך השנים פרשו כנפיים אל תחומים שונים בנישה הזו, ביניהם הפעלתו של חוג הריקודים של יום א' בגבעת חיים מאוחד. אין תקדים בארץ לקיומו של חוג במשך כל כך הרבה שנים, במתכונת מתפתחת ומשנה צורה, חודשים ושנים, אבל תמיד אותם המדריכים והרוקדים - רובם מתמידים ונאמנים.



דני ונוגה בנשלום

ד"ר נדב בצר:
"היום בארץ יש פחות כבוד לריקודים של פעם. לא בוררים אם ריקוד מתאים או לא. העדר הצעירים הוא בעיה. היום ביום העצמאות אפילו הורה לא יודעים לרקוד".



ותיקי החוג מ-1967

נכנסתי יום אחד לאיזה חדר חשוך בו 8 דמויות מסתוריות עומדות וגוזרות בד ללבוש תימני, לאיזו הופעה מיועדת. זה היה בעיר טראר (Tarare). כששמעו שאני מדרך ישראל פנו אלי כאילו אני מטיף נערץ וביקשו ללמדם משהו מישראל. לימדתי אותם את "דרור יקרא" של אליהו גמליאל והם נכבשו. "בהמשך נוצר קשר לארגון פולקלור לא יהודי בהנהלה האמנותית של הגב' מרי פסקייה ומאז אני מייצג את ישראל כבר עשרות פעמים בהדרכות במסגרת פולקלוריסטית זו. מאז הדרכתי באוסטרליה, ארצות אירופה, וארה"ב. אינני יכול לשכוח את הקשיים העצומים לפני כל נסיעה, האם תאושר נסיעתי באסיפת הקיבוץ, וכמה 'לובי' היה צריך אבי לעשות ולשכנע חברים לתמוך בהצבעות הגורליות האלה". בהמשך התקבל דני להוראת מחול במכללת וינגייט והוא עשה זאת במשך 20 שנה. עוד בקיבוץ שימש כחצרן ואח"כ מתקן אופניים, ובהמשך נישא לנוגה, נולדו להם שני ילדים ולבסוף עזבו את הקיבוץ והשתכנו בחדרה.

דני הוא אב לארבעה וסב לחמישה נכדים. נוגה ילידת קיבוץ רמות מנשה, סיימה את לימודיה בסמינר הקיבוצים במגמת תנועה, מחול, חינוך גופני ויוגה וכן מדריכה מוסמכת לריקודים עם. עד 1991 קיימו השניים חוגים סדירים בקיבוץ העוגן ובישובי המועצה האזורית עמק חפר וחוגי ילדים עד 350 חניכים - הכל ללא תשלום.

ב-11 השנים האחרונות מנהל דני, במסגרת פסטיבל כרמיאל, סמינר מזורז למדריכים ורוקדים מחו"ל. דני יזם את הסמינר הזה, בו משתתפים מרקידים מסין, טאיוואן, אוסטרליה, לטויה, רוסיה, ארה"ב, גרמניה, פינלנד, צרפת, איטליה, ארגנטינה

פעיל עוד בהונגריה במחלתת היהודית ובארץ שרת בתפקידים דיפלומטיים חשובים: קונסול ראשון בפראג, השגריר הראשון במאלי, קמבודיה, והיה השגריר הראשון ברומניה.

דני מספר:

"בקיבוץ עסקתי בתרבות כתחביב, ו-10 שנים עבדתי במפעל הפלסטיק כמנהל מחלקת למיניצה. בצה"ל הייתי בוחן נשק בפיקוד דרום. בקיבוץ חיפשתי עיסוק ספורטיבי במגמת כדור-עף כמובן (העוגן היו אלופי הארץ), וגם בשחייה. אחרי מלחמת ששת הימים נקלעתי במקרה לאיזו השתלמות ריקודים בהסתדרות, הוקסמתי והחלטתי שזה התחום אותו אני רוצה באמת. התחלתי להדריך בקיבוץ ובסביבה, דבר שמנע ממני את אחת המחויבויות החשובות ביותר - השתתפות בשיחת הקיבוץ. אבי התנגד לעיסוקי בריקודים בגלל מגבלה זאת. לאחר אחת ההרקדות שלי בגבעת חביבה, קיבלנו מכתב מלא שבחים מההנהגה הראשית של השוה"צ מה שהפשיר את התנגדותו של אבי להרקדות שלי".

"בתחילת שנות ה-70 חל שינוי גדול בחיי. התגרשתי, הייתי כבר אב לשני ילדים, וסיימתי קורס מדריכים בחיפה בהצטיינות. המדריכים שלי בקורס היו **יונתן גבאי ז"ל, תמר אליגור, בנצי תירם ויענקלה לוי** יבדל"א. בתקופה זו הדרכתי בכל הארץ, מכרם שלום בדרום ועד יפתח בצפון. נסיעות ללא גבול, הדרכה חובקת ארץ".

מארץ ישראל לחו"ל

"ב-84 זה קרה לראשונה. נסעתי מטעם מפעל הפלסטיק של הקיבוץ לליון (Lyon) שבצרפת. בהיותי חובב פולקלור

הזה, כמה בכלל נלמדים, כמה שורדים, איך בוחרים מה ללמד?
 "אני מלמד 24 ריקודים בשנה (12 זוגות ו-12 במעגל). זה ממוצע של ריקוד אחד בשבועיים-שלושה. הבחירה לעתים קשה. שומע על ריקוד חדש, רואה אותו, מתרשם, זה דוגר בתוכי, אני מעכל ומחליט. כמובן מתייעץ עם נוגה, לה חוש מיוחד לזיהוי כוה. לרוב פוגעים בול, אבל לא תמיד. אני חוזר על הריקוד בהתמדה כל שבוע משך חודשיים. אם לא נקלט, הוא יורד מהבמה. יש גם תופעה של רנסנס, כאשר מעלים ריקוד שנשכח ומחדשים וזה מצליח. בלימוד החדשים אנחנו פוגעים ב-80%, זה הרבה. קריטריון שלי לבחירת ריקוד נובע מהמוסיקה והכוריאוגרפיה".

מתי נמוג ריקוד, נעלם מהר?

"זה כשאין סימביוזה בין המנגינה לכוראוגרפיה, ולעתים גם צרוף מקרים וחוסר מזל".

למה אתה ונוגה בכלל לא מחברים ריקודים?

"איננו מרגישים בכלל צורך בכך. זה מקנה לנו יכולת ללמד רק את מה שאנחנו אוהבים זה יתרון גדול. אני אוהב את ריקודי ארץ ישראל היפה. גם השילוב הזה בין הזמר המזרחי למנגינות ישנות עם העיבודים החדשים האלה, זה יפה ומרענן".

דני, כמרקיד ותיק ומוערך, בלי צניעות יתר, כמה טיפים לקולגות שלך, המרקידים באשר הם.

"עם כל הצניעות, יש לי בכל זאת כמה עצות לחברי המרקידים:

תאהב את מה שאתה עושה. תגדל את הרוקדים שלך עם כנפיים גדולות כמו של נשר שיוכלו לעוף למרחקים ארוכים. תן להם יסודות בסיסיים בריאים, שילמדו כל דבר, שיוכלו להתמצא במרחב. אל "תענה" אותם, תן להם את כל הכיף. האזן לרחשי ליבם ותן יחס אישי. היה 'רב הקהילה' שלהם. היה אמיתי עם עצמך, אל תיכנע לפופולזים. הכר את רוקדיך אך אל תיכנס יותר מדי לפרטיות שלהם. תן מינון נכון ברפרטואר, כ-35% ישנים ו-65% חדשים (של עד 20 שנה).

ועוד. אשתקד היו בקורס 55 חניכים. הקורס מתנהל בהדרכת מחברי הריקודים הישראליים - מהטובים שלנו. "הריקודים הישראליים בחו"ל מתקיימים בהמון ארצות והם ה'אמבסדור' - השגריר - הכי טוב של הציונות", אומר דני.

ועכשיו דני, ממרום ניסיוןך ושנות עבודתך, כמה שאלות מקצועיות ואישיות, ברשותך. **כמדריך כל כך ותיק, כמה ריקודים אתה מכיר?**

"אני מעריך כ-2000 ריקודים יושבים לי בקופסה. זה מתוך אולי 6000 ריקודים שחוברו בארץ משך השנים".

רוקד מתחיל, כמה זמן לוקח לו להתערות בחוג, ברפרטואר המקובל?

"רוקד חדש בעל מוטיבציה גבוהה, ילמד תחילה את היסודות החשובים. זה ייקח לו כחודשיים אם יתמיד באותו חוג ורצוי פעם נוספת בשבוע בחוג אחר. כאשר הוא יזהה צעדות מקובלות מאד, עם שמות הריקודים הקשורים אליהן, כמו 'בהר הגלבוע', 'נעלה נעלה', 'ארץ ארץ', או 'מים מים', הוא יתחיל ליהנות ולשחות קצת'. זה ייקח לו 8 חודשים בערך. וחשוב לתת לו כל הזמן חיזוקים".

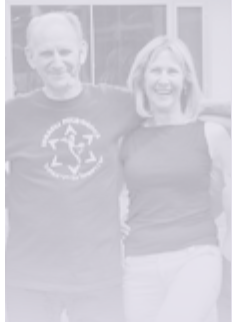
בארץ ככלל, איך תפיסתו של הרוקד הממוצע? ואיך הגיל מתקשר לכך?

"בסה"כ התפיסה טובה אצל הישראלים. כל גיל מתאים ללימוד".

יש מעט צעירים בחוגי הריקודים, למה?

"המבוגרים קשובים לשירים של פעם לתרבות הישראלית מראשיתה. לצעירים זה לא מדבר כל כך. עכשיו מוצאים כעין פתרון. יוצאים עיבודים חדשים לשירים ישנים, בקצב צעיר וגם סגנון מזרחי משהו (קובי אפללו) ונראה שזה מושך צעירים לריקודי העם שלנו. למשל, יש ביצוע חדשני לריקוד הכי עתיק "הורה אגדתי", ממש יפה. אל דאגה הצעירים קצת יתברגו ויצטרפו למעגל. תמיד ירקדו בארץ הזאת".

ב-2011 חוברו 250 ריקודים חדשים. מה עושים עם כל המבול



"תאהב את מה שאתה עושה. תגדל את הרוקדים שלך עם כנפיים גדולות כמו של נשר שיוכלו לעוף למרחקים ארוכים. תן להם יסודות בסיסיים בריאים, שילמדו כל דבר, שיוכלו להתמצא במרחב".



אלכס הינר צילמה 05235067

מקבלים את 2012 עם סגיב כהן



בהתחלה היינו 20 איש (ואז גם לא שילמנו). היום אנו 200, וכן, זה יותר טוב, שמחת ההמונים".

אתי אשתר, חדרה: "36 שנה בחוג. עוד זוכרת את החוג הנודד בישובי עמק חפר, כל שבוע במקום אחר, עם הקסטות של דני, בלי תשלום כניסה, חוג סגור ואינטימי. חשוב המינון בין החדשים לישינים כדי שכולם יוכלו להשתלב. רוקדת פעמיים בשבוע. הייתי מורה למתמטיקה ומחשבים היום רוקדת, וארקוד עד כלות ימי".

נדב בצר, עין שמר, מהנדס מכונות, ד"ר מביה"ס לחינוך אוני"ת"א, מפקח ארצי על לימודי הרובוטיקה: "רוקד מ-67, 45 שנה. בעבר כל ששי בערב הוביל לריקודים. רקדתי גם בלהקת כרמון והופעתי באולם אולימפיה בפריס. היום בארץ יש פחות כבוד לריקודים של פעם. לא בוררים אם ריקוד מתאים או לא. העדר הצעירים הוא בעיה. היום ביום העצמאות אפילו הורה לא יודעים לרקוד. עם זאת הריקודים בדרך כלל יפים, אופיי התנועות הוא נכון. בחוג הזה הרפרטואר טוב ומתאים לאוכלוסיה שלו. אני מעדיף ריקודים ארץ ישראלים ופחות מזרחיים או ים-תיכוניים כהגדרתם, מהם מנגנים במינונים גבוהים במיוחד. אני אוהב את רבקה שטורמן וגורית קדמן. בכלל, גם בחוג כזה לא די לדעת את הצעדים, חשובה התנועה הנכונה והיפה".

הנה כי כן, סיפורם של שניים מן הטובים שבינינו, יוצרי תרבות ארצנו, שומרי הגחלת ומלביה, ובדרכם הצנועה משפיעים ומובילים את מורשת ריקודי העם שלנו. דני ונוגה בנשלום, שלדברי דני, כל עוד תעמוד להם יכולתם הפיזיולוגית, לא ישקטו ולא ינוחו עד שירקוד כל עם ישראל.

שימרו את התאריך: 14.10.12, יום ראשון, חוגגים 45 שנים לחוג.

זה מה שהרוקדים בחוג אומרים

נעמה לוי ממושב בית הלוי: "14 שנים בחוג, 30 שנה בריקודים. אני מעורה ויודעת ונהנית מאד. זה הפסיכולוג שלי. אוהבת לנוע לצלילי המוסיקה. באה לכאן ממש בגללם. אוהבת פחות ריקודים מזרחיים, אבל רקדתי כאלה הרבה בלוס אנג'לס".

מרי חן, מחדרה: "אני כאן מ-1968, פעם בשבוע. רק אצלם, הם מקסימים, אני מכירה רק אותם".

דוד אמיתי המעפיל, וותיק מאד: "מזדהה עם כל מלה של מרי".

שרה הגננת: "יש כאן שמחת חיים, אני שרה כל הזמן וטוב לי עם זה. 44 שנות ריקוד יש לי וזה לרגע לא נמאס. כאן החברים הכי טובים שלי. מעדיפה ריקודים ישנים, נוסטלגיה".

מרדכי רנקביץ' מעין צבי: "אני רוקד כבר 40 שנה, 4 פעמים בשבוע ועם בת זוגי, רותי סטצקביץ' מהוד השרון ומחליט לעשות אותה הכי טובה אחרי 23 שנים. כאן החברים שלי והחברות עם כולם, מטיילים ביחד וגם בחו"ל, הרצאות, תרבות, חתונות, מסיבות. הרפרטואר סולידי מתאים למבוגרים, לא צועקים ולא קופצים ומעט מזרחיים. זה הטוב שבחיים".

ברוריה לידור, מגל, מן הותיקים ביותר, 45 שנה בחוג: "אוהבת את החוג, שהוא דני והאנשים שבו. מקום חם, משפחתי, כיף, אווירת אכפתיות. ישנים, חדשים, שורות, כמות גדולה, אני מכירה את כולם. יש מקומות בהם מלמדים כמות עצומה, זה מטורף, וגם מגביל אינטימיות שהיא חשובה לחוג כזה. (לפתע הופיעו במקום כל בני משפחתה של ברוריה והפתיעו אותה עם עוגה ונרות לכבוד יומולדתה שחל באותו יום).

עמי רבינר מבית חרות: "אני כבר 30 שנה בחוג, זה כמו הילד שלנו. לא יכולים ללכת למקום אחר ביום ראשון. קשורים לכאן בהצלחות ובכשלים, משפחה אחת אנחנו.

אנחנו מלמדים
עד 24 ריקודים
חדשים בשנה
בלבד, מעגל
וזוגות, בבחירה
קפדנית. אנחנו
לא מחברים
ריקודים בכלל,
בעיקרון.
מלמדים את
היפה, זה יעודנו
וזאת אהבתנו.